

Herritarren 1,2 milioi euro egunero bankuen eskuetara doaz Nafarroan

Mundu mailako hurrengo krisi ekonomiko handia herrialdeetan metatzen ari den zor erraldoiaren magalean jaioko dela entzuten da gero eta ozenago. Krisia krisiaren gainean. Adituen esanetan, zorpetzea bultzatzea izan da krisiari aurre egiteko erabili den errezeta nagusia, dirua merke jarriz herritarren eta gobernuen eskuetan. Eta askoz ere merkeago oraindik bankuen eskuetan.

Xabier Letona
@xletona

Orain zorraren burbuila da apurka eratzten ari dena: mundu mailako zor publiko eta pribatua 164 bilioi dolarrekoa omen da, munduko BPGaren %225. Ez da samurra zer kopuru mailaz ari garen irudikatzea ere. Datuak gainera, jaulki dituen erakundearen arabera, aldakorrek dira. Kopuruak kopuru, galdera berez dator: zer gertatuko da halako zor itzelarekin diruaren interesak igotzen hasten badira?

AEBetako Erreserba Federala hasi da dolarraren interes tasak igotzen eta Europako Banku Zentralak ere euroaren interes tasak igoko ei ditu 2019ko erdialderako. Nola eragingo die honek herritarrei eta gobernuei? Dagoeneko, Italia, Turkia eta Argentina moduko herrialdeak krisi gogorak ari dira bizitzen. Munduko herrialde asko erne dira.

Eta Euskal Herrian zer? Denborak erranen du, baina azken hamarkadako musikari jarraituz, beti ere "Españian baino hobeto". Nola hala, gure gobernuek urteetan pilotutako zorra kitatzen

jarraitzen dute. Urriaren amaieran, esate batera, Nafarroako Gobernuak aurten zor publikoaren ondorioz ordaindu beharreko 332 milioi euroetatik azken 60 milioiak paratuko ditu. Zor horrez gain, beste 93 milioi euro itzalpeko bide sarietan ordaindu behar ditu; beraz, aurten 426 milioi euro ordainduko dira zor gisa har daitezkeen kontzeptuetan.

2008ko krisia hasi zenean gobernuek zorpetzen hasi ziren hainbat arrazoiengatik: batetik, zergetatik jasotakoa asko murriztu zelako eta euren aurrekontuak finantzatu behar zizutelako; eta bestetik, bankuak diru publikoaz erreskatatu zirelako. Edo besteak beste, arrisku primen haginkadak mihizkatzeko.

Zorra boskoiztu zen

Nafarroan *korralitoo*-ren testuinguruan gizendu da zorra azken hamarkadan: 2008tik 2015eraino UPNko gobernuek zor publiko boskoiztu zuten, 660 milioi eurotik 3.300 milioira. Mailegu horiekin ordaindu ziren irail amaieran atek zabaldu zituen Nafarroa Arena kirol eraikuntza ospetsua, Los Arcoseko zirkuitua, itzalpeko autobideak eta beste hainbat proiektu. Denak UPNk bideratuta, PSN eskutik hartuta.

Horren guztiaren ondorioz, gaur egun nafar bakoitzak 5.150 euro zor ditu. Egiazko datua izan arren, ez dirudi herritarra gehiegi asaldatzen denik. Inor ez zaio bere kontu korrontera joango dirutza hori ateratzera. Ez, zartakoa zeharkakoa da eta Nafarroako Gober-

Parlamentu Soziala plataformak eskatzen dio gobernuari 191 milioi euro kitatzea bankuekin zor bidegabe gisa.

nuak bere urteko aurrekontuetatik zati handi bat zor publikoa kitatzera bideratuko du. Jakina, beste nonbait sumatuko da kolpea: hezkuntza, osasuna, kultura, euskara, inbertsioak edo beste hainbat alorretako gastuen murrizketetan izan ohi da. Adibide zehatzago gisa balio du honek: Nafarroako Kontuen Ganberak 2016an langile publikoez egindako azterketa batean zioenez, 22.681 plazaetatik 5.487 plaza bete gabe ziren oraindik. 2018an Nafarroako Gobernuaren aurrekontua 4.156,6 milioi eurotako da. ELAk salatu duenez, “1,2 milioi euro ordaindu beharko dira eguneko”.

6.000 milioi euroko zor publikoa

Aipatutakoa dira Nafarroako Parlamentu Soziala plataforma edo ELAK Nafarroako Gobernuaren 2018ko aurrekontuen balorazioan erabiltzen dituzten zenbakietako batzuk. Baina 2017ko ekainean Joan Josep Bohek –Parlamentu Soziala– Nafarroako Legebiltzarrean emandako datuen arabera, Nafarroako zor publikoa 6.000 milioi euro ingurukoa litzateke. Horrela azaldu zuen egoera 2015 amaierako datuak erabilita.

Batetik, ohikoan azaleratzen diren datuak daude: 2015aren amaieran gobernuak 3.322 milioi euroko zorra zuen, hau da, urteko bere aurrekontua bai-

no pixka bat gutxiago. Horietatik 1.786 milioi zor publikoaren jaulkipenak dira eta 1.076 milioi banku maileguak. Hala ere, Boschek azpimarratu zuenez, zorra “prentsan azaltzen den hori baino handiagoa da”: Gobernuak baditu 149 milioi euro enpresei egindako abaletan eta Sodenak –abalak eskaintzen dituen enpresa publikoak– beste 340 milioi. Horrez gain, jubilatutako funtzionarioei beste 2.100 milioi euro zor zaie pentsioetan. Hau da, bere esanetan Nafarroako Gobernuak gaur egun ia 6.000 milioi euroko zorra du.

Boschek azaldu zuen 2000tik 2015era Nafarroako Gobernuak 900 milioi euro ordaindu dituela interesetan, batez ere arrisku prima oso altuengatik. Gogor salatu zuen Europako Banku Zentralak (EBZ) nola mantentzen duen banku pribatuen sistema: “EBZk maileguak gobernuetara zuzenean egin beharrean, bankuei egiten dizkie eta gero hauek gobernuetara”. Urte luzez, EBZk %1eko interesa kobratu die bankuei –gaur egun %0– eta gero hauek %5 edo %8 gobernuetara, arrisku primaren arabera. Nafarroako Gobernuak aurten egiten ari den amortizazioetan %5,8 ordaintzen ari da. Galdera berez dator orain ere: orduan, gobernuak zergatik ez diote dirua zuzenean eskatzen EBZri? Debekatua dutelako. Euroa

sortu aurretik, gobernuak eskatzen zieten dirua beren banku zentraleri, baina gaur egun ezin dute.

Kasu zehatzagoak ere azaldu ziren agerraldian. Alvaro Miranda kontseilariak (UPN) eta Enrique Goñik (CAN) *swap* formatuan sinatutako 4,9 milioi euroko mailegua gogor kritikatu zuen Boschek. Kasu hauetako batzuk zigortu ditu jada justiziak Espainiako Estatuan, argudiatuz bankuen botere abusua egon zela, bezeroak ez zituelako kontrolatzen oso gaitzak diren mailegu molde hauek. “Baina hori ez zen Nafarroako Gobernuaren kasua –dio Boschek–, beraz zer nahi zuen Mirandak, Gobernu kalte-ztea CANen mesedetan?”.

Aldaketaren gobernu definitu zuenarekin haserre zegoela ere aipatu zuen Boschek bere agerraldian, honek ez duelako inongo zaratarik ateratzen zor ilegitimoaren gaiarekin. *Swap*-en aferarekin zehatzagoa izan zen: “Nafarroako Gobernuaren eskutian utzi ditut bi peritutu txosten epaitegietara eramateko eta ez du ezer egin”; bere ustez kasua ia irabazita legoke.

INAKIBEREZIARTUA

ENBALAJEAK
BILTEGIATZEA ETA LOGISTIKA
ZERRA ETA ERAIKUNTZA

**25 urte baino gehiago paketatze
industrialaren sektorean**

Jauregi auzoa, 75
Hernani (Gipuzkoa)
☎ 943 552 828
www.inakibereziartua.com
mjm@inakibereziartua.com

Nafarroako Gobernuaren aurrekontua 4.156,6 milioi eurokoa da eta aurten 432 milioi euro ordainduko ditu zor publikoa dela eta.

Zor bidegabea: 191 milioi euro

Aldaketaren alderdiek zor publikoa ikertzeko batzordea abiarazi zuten Legebiltzarrean 2016ko hasieran, eta honek Nafarroako Gobernuaren finantzei buruzko datu ugari jarri zituen Parlamentu Sozialaren esku. “Gehiegi guretzat –diote erakundeko kideek–, datuak hor egon arren, ez baitugu gaitasunik hainbeste ikertzeko”. Iazko Legebiltzarreko agerraldian Bosch oso kezu zen eta foru parlamentariei kargu hartu zien zorraren ikerketa ez zuelako Parlamentu Sozialak egin behar Nafarroakoak baino, “halako zerbait egiteko baliabideak berak dituelako eta ez guk”.

Parlamentu Sozialak egindako kalkuluen arabera, legealdi honetan Nafarroako Gobernuak itzuli beharreko zorraren 191 milioi euro bidegabeak dira. Zergatik? Bankuek interes handiegia kobratu dutelako, zorra herritarrek behar ez dituzten azpiegitura garestietara bideratu delako, *swap*-ak erabili direlako, edo *korralitoo*-ren inperioari

eusteko inbertsio okerretara bideratu zelako, besteak beste.

Parlamentu Soziala Nafarroako 30en bat elkartek osatutako elkargunea da eta bere helburua diru publikoaren finantzak kontrolatzea. Behin zor bidegabea kalkulatuta, Nafarroako Gobernuari haren ordainketari uko egitea eskatu dio behin eta berriz, edo gutxienez negoziatu eta kopuru garrantzitsu bat kitatzea. Nafarroako Gobernuak ez du uste hala joka dezakeenik, zor bidegabea aldarrikapen politiko gisa erabili daitekeelako, baina legezko oinarririk ez duelako. Edozein modutan, eta beste hainbat gaitan ere katramilatuta, aldatetaren alderdiek ez dute inongo bultzada publikorik egin foru gobernuari zor bidegabeaz presionatzeko. Eta dagoeneko ez da denborarik, besteak beste alderdi denak direlako maiatzeko hauteskundeei begira.

“Ez bizi zure mailatik gora”

Bitxia da, kapitalismo klasikoak ez du ongi ikusi izan zorpetzearen kontua: “Ez

gastatu duzuna baino gehiago”, zabaldu ohi du lau haizetara. Eskandaluzkoa da nola leporatu zaien klase apalenei “beren mailatik gora bizi izana”. Baina 2008ko krisian ere, bankuek AEBetan arin bideratutako *subprime* maileguetan errun zuten krisia. Eta Espainiako Estatuan ere, higiezinaren burbuila hipoteka “merkeek” puztu zuten.

Zorreakiko mutur luzea itxurakeria besterik ez da, ordea, bazter guztietatik egiten baitu kuku maileguak, batzuetan krisien konponbiderako eta beste askotan krisien akuilu, baina beti kapitalismoaren bihotzean, beti biharko kontsumoa orainaldira ekartzeko prest. Aditu neoliberalak gustuko dutenez esatea, 2008ko krisiaren konponbidearen oinarri egon da zorra, baina zeruertzean ageri den hurrengo krisiaren oinarri ere bada. Hazkundera moteltzen hasi dela, interesak gora egingo duela, Nazio Diru Funtzaren deiadarra gerrikoak estutze... Ez gara krisi batetik atera eta beste baten oihartzunak dardara barreiatu du han-hemenka. ■